

3. См.: Соціальна філософія: Підручник для вищ. шк. – Х.: Прапор, 2007. – С. 356-358.
4. См.: Наука // Философский энциклопедический словарь. – М.: Сов. Энциклопедия, 1983. – С. 403.
5. Там же, с. 16.
6. Там же, с. 216.

SUMMARY

The article presents the analysis of “Scientific Being” and “Scientific Mind” as complicated philosophical categories. Relating each other their special features are explicated.

М. А. ЛЕПСЬКИЙ

ПРОГНОЗНИЙ СЦЕНАРІЙ У СТРАТЕГУВАННІ ПОЛІТИЧНИХ ПРОЦЕСІВ

Донедавна стратегічний аналіз розглядався як дієвий підхід до орієнтації організацій економічної сфери у стрімких структурних змінах, в умовах невизначеності. Стратегічний аналіз розглядався як універсальний інструмент визначення майбутнього організації як цілісності, масштаб якої лише визначає специфіку застосування за аналогією. До того ж, свій внесок зробили роботи, які стверджували єдність аналізу у соціально-економічних та політичних процесах, і ці процеси розглядалися у щільному взаємозв'язку, а в тексті робіт йшли через кому – «рівнопокладено», без врахування специфіки. Так, співставлення соціально-економічних та політичних процесів актуалізувалося після введення у Росії курсу «Дослідження соціально-економічних та політичних процесів», що викликало низку робіт у цьому напрямку, зокрема О.М. Роя, О.М. Данчула, Є.П. Тавокіна та інших [1; 2; 3].

Використання стратегічного аналізу у політиці потребує не тільки з'ясування сутності та методики застосування, але й умов та специфіки політичного моделювання та прогнозування. Так, О.М. Рой та слідом за ним Ю.В. Вертакова та О.В. Согацова, визначаючи відмінність соціально-економічних процесів від політичних, акцентують увагу на такому.

Особливістю соціально-економічних процесів є їх щільна прив'язка до діяльності підприємств (господарюючих суб'єктів), великих національно-державних систем, регіонів, яка визначає масштаби, рівень, темпи та цілі, змін, що знаходяться у рідніщі цих об'єктів. У основі соціально-економічних процесів лежить цикл «інновації – інвестиції», які визначають логіку розгортання волі економічної кон'юнктури на кожному з рівнів, що розглядаються. На їх солідарну з О.М. Роем думку, основу політичних процесів складає опозиція «виклик – реакція», вона має комплекс безперервно виникаючих у суспільстві проблем, які послідовно вирішуються за допомогою різноманітних політичних акцій, реалізація довгострокових соціальних проектів та програм, озброєних конфліктів. Проблемні ситуації, що складають «виклик», мають широкий суспільний характер, що є спровокованим різними соціальними змінами. Опиняючись у орбіті суспільного інтересу, ці проблеми сприяють формуванню у суспільстві організованих сил, що орієнтовані на розробку та здійснення заходів, які ведуть до вирішення цих проблем та створення умов для нового суспільного порядку [1, С. 22-23; 4, С. 7-8].

Звуження основи політичного процесу до опозиції «виклик – реакція» обмежує предметне поле «політичного процесу» лише політичною поведінкою, тому О. М. Рой робить спробу розширити поле за допомогою понять «суспільний інтерес», «проблема», «заходи організованих сил задля нового суспільного порядку». До того ж, опозиція «інновації – інвестиції» має власне місце і в політичному процесі, оскільки політичні інновації не менш важливі для суспільства та забезпечується політичним інвестуванням владного ресурсу. Тому несинтезованою у цій демаркації економічного та політичного процесу є саме сутнісна специфіка змін станів у якісно нових характеристиках суспільства в економіці та політиці. У політичному процесі відбувається єдність політичної поведінки в політичній діяльності. Тому саме системні цілісні атрибуції політичного процесу повинні розглядатися як основні у демаркації з економічним процесом. Це такі сутнісні атрибуції політичного процесу, які повинні розглядатися разом, як інтеграційна функція політичного процесу суспільства, публічно-державне управління (у діалектичній єдності громадянського суспільства та держави) та розподіл владного ресурсу.

Специфіку політичного моделювання, як визначення політичного процесу у гносеологічному вимірі, спробував дослідити О.Ф. Шабров. Як він зазначає, специфіка і складність дослідження та моделювання в сфері політики багато в чому пов'язані з їх міждисциплінарним характером і зі специфікою самого об'єкта, що пред'являє підвищені вимоги до інтуїції дослідника. Тут частіше, ніж в інших сферах, розрахунок тільки на застосування стандартних, апробованих методик не дає надійного результату. Кожна нова ситуація вимагає пошуку адекватних підходів, а результат виявляється чутливим до складу дослідницької «команди» [5, С. 95]. Тому він виділяє такі особливості дослідження і моделювання в соціально-політичній сфері: – *необхідність сценарного підходу до прогнозування*, оскільки суттєвою є залежність політичних змін від процесів, що протікають у свідомості, насамперед у політичному, як у свідомому, так і за межами усвідомлюваного, у домінуванні механізмів самоорганізації; – *особливо важливе значення мають інтуїтивні моделі в політиці*, в єдності інтуїтивного моделювання (синтезу відчуттів) і раціонального (розумового опосередкованого образу); – *підвищені вимоги до оформлення звітних матеріалів, візуалізація результату*, як залежність результатів від об'єктивності або ангажованості аналітика. Аналітик повинен надати статистичним і математичним даним таку форму, яка приймається політиком безпосередньо і легко інтегрується з наявною в його свідомості інтуїтивною моделлю; – *потреба у використанні якісних методів*, оскільки формування інтуїтивних моделей вимагає особливого професіоналізму і в дослідницькій сфері, що зумовлює ще одну особливість політологічного дослідження; – *інтегральна модель політичного об'єкта як результат колективної праці, залежить від командної спайки*; – *якісна неоднорідність об'єкта соціально-політичної сфери*; – *більшість емпіричних досліджень у сфері політики вимагають міждисциплінарного підходу*; – *особливість положення аналітика, залежність результату моделювання від об'єктивності або заангажованості*; – *залежність результату моделювання в політичній сфері від ступеня зацікавленості замовника в результаті* [5, С. 85-95].

У цьому визначенні достатньо вдало визначена специфіка гносеологічного виміру відносин суб'єкт-суб'єктного характеру у відображенні політичного процесу за допомогою моделі. При цьому обмеження об'єктної характеристики політичного процесу лише «якісною неоднорідністю об'єкта соціально-політичної сфери залишає розглянутими лише суб'єкт-суб'єктні відносини дослідника (або колективу дослідників) з замовником, залежності процесу політичного пізнання від стану свідомості, системності дослідження, репрезентативності результатів дослідження на сприйняття осіб, що приймають рішення, домінування якісних методів над кількісними у аналізі політичного процесу.

Специфіка пізнання політичних процесів обумовлена не тільки суб'єктивними та суб'єктивними факторами, а перш за все, об'єктивними та об'єктивними процесами. Тому потрібно визначити залежність політичного пізнання від єдності загального, особливого та конкретного у політичному процесі, що, власне, і визначає вибір методів і форматів дослідження. Так, вибір методу залежить від співвідношення керованих та некерованих факторів політичного процесу, від сили громадянського суспільства та держави, особливостей взаємозв'язку між ними, домінації або гармонізації, інтеграції чи дезінтеграції суспільства в цілому. Так, закриті суспільства (наприклад, Японія до революції Мейдзі та Радянський Союз під час «холодної війни») у суб'єктній мобілізації та усталеному суспільному порядку, з одного боку, деградували у обмеженості розвитку цілісності, з іншого боку, у дослідженні політичного процесу можливо визначити перевагу кількісних методів над якісними, оскільки суб'єктна діяльність була визначена домінацією держави, її спрямованістю та стратегіями. Так, наприклад, західні політологи визначили, хто стане наступним Генеральним секретарем КПРС: той, хто читає промову на похованні попереднього лідера країни.

Навпаки, відкрите суспільство має характеристики невизначеності та нелінійності розвитку як єдності управління та самоорганізації, тому кількісні методи лише «обслуговують» якісні моделі, оскільки кількісні методи потребують відповідних кількісних даних, таких інструментів отримання цих даних, які дозволяють визначити похибку систем спостереження та вимірів, та достатньої бази даних для кількісного моделювання. Саме тому підвищуються вимоги саме до суб'єкта пізнання та діяльності, та виникає необхідність сценарного (в умовах невизначеності та багатоваріантності розвитку складних систем) та стратегічного (у визначеності напрямів конкуренції та солідарності різних суб'єктів політичного процесу у довгостроковій перспективі) аналізу.

Відносно демаркації соціально-економічного та політичного процесів важливим кроком є робота В.Л. Лавріненко та Л.М. Пугілової, оскільки вони зробили цю демаркацію з позиції суттєвого у економічному процесі та виокремили межі політичного процесу відносно економіки. Так, у цій роботі поняття «економічний процес» відображає процес розвитку матеріального виробництва, притаманних йому продуктивних сил (власне виробників, їх знань, навиків, вмінь, а також техніки та інших матеріальних умов виробництва), і тих виробничих відносин між людьми, що склалися на їх основі, у тому числі відносин власності на засоби виробництва (приватної, державної, корпоративної), обміну діяльності на основі існуючого розподілу праці та відносин розподілу матеріальних благ. Поняття «політичний процес» є доволі багатограним та виражає, головним чином, боротьбу різних соціальних сил (перш за все класів та політичних партій, що виступають від їх імені) за державну владу, її використання для реалізації власних економічних, політичних та інших інтересів. При цьому одні політичні процеси спрямовані на зміцнення державної влади тих соціальних сил, які у теперішній час її мають, вдосконалення форм та засобів здійснення цієї влади заради досягнення реального політичного панування у своїй країні; інші – на завоювання державної влади, а також на розширення політичних прав та свобод громадян, що сприяє активізації їх політичної діяльності та ствердженню їх позицій у системі існуючих політичних відношень. Головне у політиці – питання про владу, перш за все, державну, а також питання про політичні права та свободи громадян [6, С. 7].

У цьому визначенні в цілому вірно відображена специфіка сутності соціально-економічного та політичного процесу, як визначення меж предметного поля досліджень, оскільки економічний процес, як розвиток матеріального виробництва у єдності продуктивних сил та виробничих відносин, формує ресурсний базис суспільства, а політичний процес у єдності інтеграції та дезінтеграції, громадянського суспільства та держави, публічно-державного управління та самоорганізації у взаємодії політичних суб'єктів визначає політичну організацію суспільства. Саме тому взаємозв'язки соціально-економічного та політичного процесу можуть бути визначені, як це зробив Елвін Тоффлер, у владних ресурсах насилля, багатства, знання та різноманітних профілях й домінації взаємозв'язків між ними. Якщо постає питання про організоване суспільство, що запропонував зробити В.П. Андрущенко, то актуалізується проблема сценарного та стратегічного аналізу суб'єктів політичної діяльності відносно політичного процесу.

Розповсюдження стратегічного та сценарного аналізу, з одного боку, визначає «картування політичного процесу» у орієнтації майбутнього суб'єктами політичної діяльності, з іншого боку, визначає когнітивні механізми узгодження їх діяльності в організації суспільства, у єдності статички та динаміки, інтеграції та дезінтеграції, управління та самоорганізації. Суб'єктивноорієнтований зміст цих підходів пов'язаний з тим, що рішення у складних станах нерівноваги суспільства як системи мають у якості наслідків величезні можливості і ризики. Діяльність суб'єктів політичної діяльності у фазових переходах та режимах з загостренням можуть визначити майбутні формати системи у майбутньому, тому загострюється проблема не лише передбачити можливості, а й не втратити можливості прогресивного розвитку суспільства, що вимагає більшого, ніж просто планування на випадок непередбачених обставин, аналізу чутливості або комп'ютерного моделювання. Все це вимагає суб'єктного, тобто творчого підходу, проникливості, інтуїції, дієздатності та компетентності у нелінійному розвитку суб'єкта.

Окрім складності демаркації соціально-економічного та політичного процесів, застосування стратегічного сценарування визначене труднощами масштабності політичного процесу відносно політичних суб'єктів та їх організацій. Так, у стратегічному аналізі при розгляді економічних процесів боротьби за власність, виробничих відносин та розвитку продуктивних сил важливою залишається цілісність організації у відносинах конкуренції з іншими у сфері економіки, як матеріального виробництва та відповідних забезпечуючих цей процес дій (менеджменту, реклами, фінансового, юридичного та іншого обслуговування).

Оскільки відносно організацій як основних суб'єктів економічного процесу у стратегічному управлінні визначені вимоги до сценарування, розглянемо можливості їх застосування, що, у свою чергу, вимагає визначення видових відмінностей соціально-економічного та політичного процесів у стратегічному стратегуванні, специфіки організації як масштабування окремих суб'єктів діяльності в економіці та політиці.

Згідно з Шумакером (1995), організації особливо будуть отримувати вигоду зі стратегічного планування та аналізу сценарію, якщо стикаються з такими умовами: невизначеність багато в чому залежить від здатності менеджера пророкувати або пристосовуватися; у минулому випадок надавав багато дорогих сюрпризів; компанія не сприймає або не розроблює нові можливості; якість стратегічного мислення низька; галузь зазнала значних змін або ось-ось зіткнеться з ними; компанія шукає просту мову та основу діяльності без придушення різноманіття; існування сильних розбіжностей у думках, при цьому у багатьох з думок є власні переваги; конкуренти компанії використовують даний метод [7].

Необхідно відзначити, що у Шумакера визначені конкретні вимоги саме до економічної організації, які мають не лише видове для організації значення, а й родове для організації як цілісного суб'єкта. Тому вкрай необхідно зупинитись на родових характеристиках, які виступають як вимоги для стратегування. Так, здатність менеджера «пророкувати або пристосовуватися» означає вимогу не лише репродуктивної та стандартної діяльності (відтворення сучасного), а й продуктивної та творчої діяльності заради майбутнього. За суттю, це є *вимога гармонізації часових модальностей у описі, прогнозуванні та діяльності* управлінської підсистеми та кожного керівника. Ця вимога означає і іншу одиничну вимогу: «компанія не сприймає або не розроблює нові можливості», тобто повністю зациклена на модальності сучасного, на стандартну діяльність.

Друга вимога відображає *визначеність ступеня нерівноваженості сфери діяльності організації* як у пізнанні, так і в діяльності. Нерівноваженість можливо розглядати як фазову визначеність суспільства та організації (фази стабільного розвитку або загострення у фазовому переході). Звідси – досвід відчуття «дорогих для організації сюрпризів» відображає фазову визначеність організації, а вимога «галузь зазнала значних змін або ось-ось зіткнеться з ними» відбиває фазове загострення у сфері діяльності суспільства.

Третя вимога обумовлена станом *організаційної свідомості, як визначення інтеграційності та цілісності*. Так, вимога «якість стратегічного мислення низька», – це, за суттю, відсутність мисленевої методології визначення цілісності діяльності організації на вищому рівні управління, у довгостроковій перспективі заради отримання конкурентних переваг організації як цілісності у здійсненні емерджентних системоутворюючих її властивостей. Цей процес відображає положення про те, що «компанія шукає просту мову та основу діяльності без придушення різноманіття», тобто цільові функції цілісності неусвідомлені, не актуалізовані у семантичному полі та не відбулася гармонізація загального – цілісного, особливого – компонентного (структурно-функціонального у цілісності) та окремого – особистісного. Це характеризує і положення про «існування сильних розбіжностей у думках, при цьому у багатьох з думок є власні переваги».

Четверта вимога є віддзеркаленням *розвинутої методологічної культури у визначенні контекстуального поля стратегії та когнітивного картування організації, як орієнтації у смислового полі змін та взаємодії суб'єктів*. Саме тому, як вимога, розглядається положення «конкуренти компанії використовують даний метод», але цього недостатньо, оскільки стратегічна ініціатива вимагає подолання у творчості когнітивних схем конкурентів. Для подолання когнітивних схем конкурентів їх, як мінімум, корисно усвідомлювати.

П'ята вимога *визначає процес «самоорганізації» як «вбудовування» розвитку організації у цілісний політичний процес суспільства*. Якщо у стратегічному сценаруванні в економіці обов'язково враховується те, що галузі розвиваються, змінюються за рівнем привабливості, то у політичній сфері «галузі» політичної діяльності змінюються за привабливістю владного ресурсу його розподілу.

Так, під час «двовладдя» після лютневої революції у Росії привабливими полями влади були «тимчасовий уряд» та «ради робочих, солдатських та матроських депутатів». При цьому «тимчасовий уряд» розглядався суб'єктами політики як конкурентне поле державного владного ресурсу, а «ради» розглядалися як громадянські органи самоорганізації у вирішенні суспільних проблем у творчості народних мас. Тому перемога радянського устрою у той час була перспективною для цілісності суспільства та стала у подальшому основним полем політичної боротьби. Схожі процеси були і під час «квіткових» та «кольорових» революцій, протягом яких народні маси піднімалися для вирішення антагоністичних протиріч суспільства. Однак революційна дезінтеграція закінчувалась використанням владного ресурсу громадянського суспільства міжнародними агентами впливу або політичними силами, які лише рвалися до влади без інтеграції

суспільства у цілісності та прогресивному розвитку. Тому в етапах фазового переходу у режимі за-загострення, як дезінтеграції порядку у суспільстві, стратегічне сценарування може бути корисним засобом для підготовки до варіантів майбутнього.

Тому сценарій у детальному, внутрішньо послідовному описі того, яким може бути майбутнє, що засноване на ряді закономірних припущень, є орієнтуючим у суб'єктній діяльності у політичному процесі, як простір можливих перспектив складних подій. Сценарії у діяльності суб'єктів спрямовані на усвідомлення подій, надання їм суб'єктного смислу та відмобілізують діяльність у перспективно можливому напрямку, на відміну від розпорошення сил у неорганізованих ситуативних діях. До того ж, стратегічний аналіз у сценаруванні може бути використаний для охоплення широкого спектру можливих ресурсів інституційних структур у масштабуванні діяльності. Сценарії, крім цього, можуть використовуватися для розробки та розгляду покрокових конкурентних дій або, при зміні ситуації, дають змогу переключитися на альтернативний сценарій.

Важливим для сценарування стратегії дій у майбутньому є визначення результату – варіантів сценарування. Відносно **результату сценарування** думки теоретиків розбігаються. К. Боумен у базовому визначенні результату пропонує, як приклад, 3 варіанти:

1. Оптимістичний сценарій (в якому структура, тенденції в галузі, дії конкурентів, потреби покупців сприятливо позначаються на становищі організації в майбутньому). 2. Песимістичний сценарій (в ньому відбивається найгірший для організації варіант розвитку подій). 3. Найбільш вірний сценарій (який знаходиться десь посередині між двома першими). Ці три сценарії дають можливість визначити найбільш важливі фактори макросередовища, які необхідно враховувати організації для вироблення реальних, життєздатних стратегій [7, С. 53-54].

Цей підхід став базовим і у політичному аналізі. Так, Б. Краснов, Г. Авцинова, І. Сосіна наголошують на тому, що метод складання сценаріїв слід реалізовувати на практиці за допомогою двох послідовних етапів:

1. Опис структури системи в заданий момент часу і перевірка її внутрішньої узгодженості в цей момент. 2. Еволюція в часі від одного опису до іншого під природним впливом тенденцій або під свідомим впливом рішень, відповідних певному курсу дій.

У якості прикладу наводиться опис ситуації, що склалася до 2000 року, розвиток якої може бути описаний трьома сценаріями: катастрофічним, який передбачає повний провал уряду в економічній сфері; середнім, коли центральна влада лише частково втрачає контроль над негативними процесами і наростанням кризових явищ; оптимістичним, коли уряд оволодіває ситуацією і положення в країні поступово нормалізується.

Тепер, через певний час, можна переконатися, що в цих сценаріях присутня деяка частка достовірності розвитку подій. Використовуючи сценарний аналіз, слід завжди мати на увазі існування факторів імовірного розвитку політичних подій. Ці фактори можуть бути об'єктивними і суб'єктивними, внутрішніми і зовнішніми, постійними і тимчасовими, необхідними і випадковими, загальними, особливими і одиничними, що сприяють прогресу і перешкоджають йому [8].

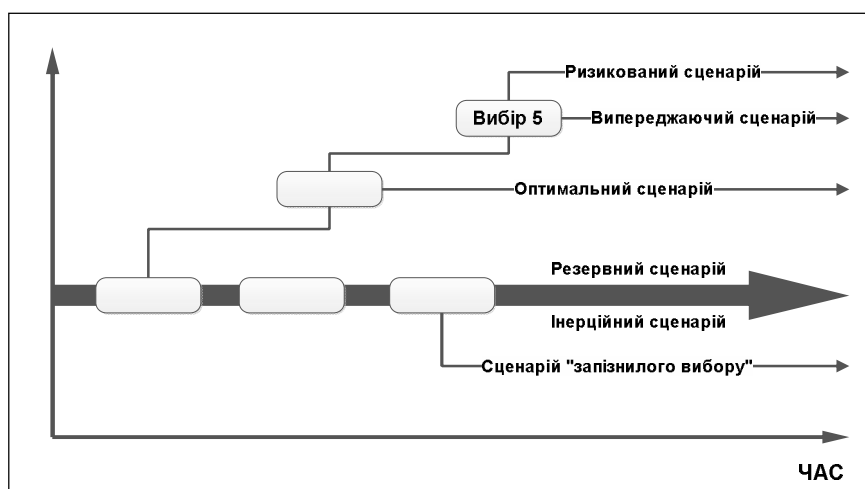

Схема класичного сценарування І.Р. Кукліної, Н.Ю. Ютанова

На наш погляд, підсумок визначення векторів сценарного підходу та виділення можливих сценаріїв запропонували І.Р. Кукліна і М.Ю. Ютанов в описі класичного сценарування. Пізніше ними було модифіковано класичне сценарування у форсайтному підході і був запропонований метод дослідження простору вибору. Вибір варіанту сценарію, а також варіанту розвитку передбачає наявність вольового ресурсу. Йдеться про надання майбутньому (безпосередньо або опосередковано) і минулому певного формату. Цей формат визначається як вимогами до формованої реальності в майбутньому, так і чітким розумінням, якою ціною це буде досягнуто. У простій формі сценарування формується пакет альтернативних сценаріїв, в просторі яких, виходячи з вимог замовника, прокреслюється базовий сценарій, а вся послідовність з кількох альтернативних сценаріїв розглядається як ризики для базового. Як правило, можна виділити особливі «точки розгалуження» («вікна вибору»), «раніше» яких альтернативні сценарії невиразні, а «пізніше» непомітні. Простір сценарування повинен розумітися як сукупність всіх варіантів майбутнього, що мають осмислену ймовірність реалізації (іншими словами, тих сценаріїв майбутнього, які можуть бути отримані з цього допустимими ситуаційно-інваріантними управлінськими діями) [9, С. 86-87].

Ці автори акцентують увагу на тому, що при проведенні сценарного аналізу зазвичай вважається, що простір можливостей дискретний і вичерпується запропонованим замовнику набором сценаріїв. Як правило, вказується інерційний сценарій (що буде, якщо здійснювати тільки поточне, але не проектне управління системою) і можливі шляхи відхилення від нього. Для кожного такого відхилення малюється «вікно можливостей», усередині якого можуть бути прийнятні управлінські рішення, що модифікують реальність, тобто відхиляють розвиток системи від інерційного сценарію. Передбачається наявність стаціонарних ділянок розвитку і вважається, що після проходження «вікна вибору» змінити зроблений вибір не можна і подальший розвиток буде носити фіксований характер до наступної «точки розгалуження» [9, С. 87].

Схема класичного сценарування надає алгоритмічну основу визначення простору виборів сценаріїв розгортання процесів, для нашого дослідження політичного, як визначення стратегії державного та публічного управління у динаміці розвитку суспільства, сценарне визначення необхідної концентрації владного ресурсу та його орієнтації на можливості розвитку країни.

Таким чином, специфіка політичних процесів полягає у зміні станів політичної організації суспільства, політичної системи та її режиму, у єдності та протилежності процесів вдосконалення державної влади та механізмів її збереження соціальними силами панування, з одного боку, вдосконалення механізмів зміни та досягнення державної влади, з іншого боку. Зняття цього протиріччя визначає розвиток політичних прав та свобод громадян, активізації їх політичної діяльності та ствердження позицій у системі існуючих політичних відношень. Політичний процес здійснюється у єдності інтеграції та дезінтеграції, громадянського суспільства та держави, публічно-державного управління та самоорганізації, і саме у взаємодії політичних суб'єктів визначає політичну організацію суспільства.

Політичний процес визначає високий ступінь конкурентності у боротьбі за державну владу, вищий рівень політичного управління, цілісність та масштабування суб'єктної політичної діяльності – і це є ознаки необхідності стратегування суб'єктами майбутнього у політичному процесі. Але стратегування потребує визначення можливостей та результативності у багатоваріантності у ситуації невпевненості суб'єктів, нерівноваженості політичної системи, невизначеності швидкоплинної політичної ситуації. Саме тому – актуалізується використання сценарного підходу у стратегуванні майбутнього в політичному процесі.

У протистоянні політичних сил та суб'єктів стратегічний та сценарний аналіз визначають «картування політичного процесу», їх орієнтацію у майбутньому, когнітивні механізми узгодження діяльності суб'єктів у політичній організації суспільства, у єдності статичності та динаміки, інтеграції та дезінтеграції, управління та самоорганізації.

Тому прогностичний сценарій застосовується у стратегічному аналізі політичного процесу у необхідності:

гармонізації часових модальностей у описанні, прогнозуванні та діяльності управлінської підсистеми політики та кожного керівника;

визначеності ступеня нерівноваженості сфери діяльності політичної організації як у пізнанні, так і в діяльності, як фазової визначеності політики суспільства у межах вірогідного (фази стабільного розвитку) або нестійкості, як загострення у фазовому переході;

організаційної свідомості, як визначення інтеграційності та цілісності суспільства у політичному вимірі, потреби новаційної відповіді на виклики, як парадоксального мислення у мобілізації ресурсів політичного розвитку;

розвинутої методологічної культури у визначенні контекстуального поля стратегії та когнітивного картування політичної організації, як орієнтації у смисловому полі змін та взаємодії політичних суб'єктів у боротьбі за владу та її здійснення;

зняття протиріч між політичним управлінням та процесом самоорганізації як вбудовування розвитку політичної організації та суб'єкта у цілісний політичний процес суспільства. Якщо у стратегічному сценаруванні в економіці обов'язково враховується те, що галузі розвиваються, змінюються за рівнем привабливості, то у політичній сфері «галузі» політичної діяльності змінюються за привабливістю владного ресурсу його розподілу.

У першому наближенні до напрямів формування прогностичного сценарію стратегування політичного процесу можливо виокремити такі напрями. По-перше, це є об'єднання методів, у здійсненні системного підходу, як пошуку цілісного визначення та вирішення стратегічних проблем у сценарії; по-друге, це проблемно-цільовий підхід, як визначення політичної діяльності у вирішенні актуальних або актуалізованих політичних проблем; по-третє, це образно-подієвий підхід, як визначення «вузла тенденцій», конструювання можливого політичного стану у взаємодії тенденцій, подій, суб'єктів, як здійснення суспільних протиріч або лише образу майбутнього як політичної події у сценаруванні. Ці підходи не мають жорстко відокремлене предметне поле, але вони визначають домінації «зчеплення» прогностичного сценарію у стратегуванні політичного процесу.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Рой О.М. Исследования социально-экономических и политических процессов: Учебник для вузов / О.М. Рой. – СПб.: Питер, 2004. – 364 с.
2. Исследование социально-экономических и политических процессов: Учеб.-метод. пособие / под ред. А.Н. Данчула. – М.: РАГС, 2009. – 228 с.
3. Тавокин Е.П. Исследование социально-экономических и политических процессов. Учеб. пособие / Е.П. Тавокин. – М.: ИНФРА-М, 2010. – 216 с.
4. Вертакова Ю.В. Исследование социально-экономических и политических процессов: учебное пособие / Ю.В. Вертакова, О.В. Согачева. – М.: КНОРУС, 2009. – 336 с.
5. Шабров О.Ф. Социально-политические объекты: специфика исследования и моделирования / О.Ф. Шабров // Исследование социально-экономических и политических процессов: Учеб.-метод. пособие / под ред. А.Н. Данчула. – М.: РАГС, 2009. – С. 85-95.
6. Лавриненко В.Л. Исследование социально-экономических и политических процессов. Учеб. пособие / В.Л. Лавриненко, Л.М. Путилова. – М.: Вузовский ученик; ИНФРА-М, 2010. – С. 7.
7. Фляйшер К. Стратегический и конкурентный анализ. Методы и средства конкурентного анализа в бизнесе / Фляйшер К., Бенсуссан Б.: пер. с англ. Д.П. Коньковой. – М.: БИНОМ, Лаборатория знаний, 2005. – 541 с.
8. Краснов Б.И. Политический анализ, прогноз, технологии: Учеб. пособие / Б.И. Краснов, Г.И. Авцинова, И. А. Сосина; под общ. ред. В. И. Жукова; рец.: В. И. Коваленко, В. А. Пызин; М-во тр. и соц. развития РФ, МГСУ. – М.: Союз, 2002. – 240 с.
9. Куклина И.Р. Форсайт как инструмент управления будущим / И.Р. Куклина, Н.Ю. Ютанов // Наука. Инновации. Образование. – 2008. – Вып. 5. – С. 86-87.

SUMMARY

Article is devoted to research specific formation scenarios for the future of the political process in strategic terms. The article analyzes the generic and specific requirements for the use of strategic analysis to develop scenarios for the development of the political process.